

Alguna cosa passa mentre tothom mira cap a una altra banda

Els processos de treball que es desenvolupen amb i per als artistes des d'estructures independents operen des d'una capa subterrània i prenen formes diverses en funció de les possibilitats i mancances pròpies. En el nostre cas, aquestes formes basculen entre la voluntat de fer possible un espai-temps idoni, compartir un camí i deixar-se arrossegar per les idees dels altres.

Text > **RITA ANDREU VAQUER**, Cultural Rizoma

Comencó a escriure aquest text i, de seguida, afloren un seguit de paraules que vaig enviar a principis del mes de gener de 2021 a Llorenç Ugas Dubreuil. Amb en Llorenç ens uneix alguna cosa que té a veure amb una procedència compartida (si es pot dir així). Des de feia alguns mesos, estàvem immersos en un projecte que aviat derivaria en una exposició i, més tard, en una publicació.

Per a aquesta publicació, en Llorenç s'havia proposat recórrer el perímetre complet del Parc Natural del Cap de Creus i jo, unes setmanes abans, li enviava la fotografia d'una pàgina d'un llibre amb aquest fragment subratllat: «Lo en verdad fundamental es cuidar de la experiencia común, una vez que dos personas deciden trabajar juntas. Ni dirigir ni acompañar, caminar juntas. Compartir materiales y discusiones. Y también una situación de vida.

Producir de manera conjunta, velando al mismo tiempo por unos intereses en común que trascienden lo económico. No hay nada más revolucionario, al fin y al cabo, que trabajar codo con codo contra la tristeza y la tiranía».

El paràgraf en qüestió (corresponent al fragment final de l'«Exabrupto anti-comisarial» d'Alfredo Aracil) defineix una pràctica relacional que, als nostres ulls, posava paraules a una manera de fer i de treballar que sentíem que ens definia.

>> Lectura a sis veus de la llei que regeix la Xarxa Ecosòfica Utilitària de Rizoma (proposta d'Anna Dot en el marc del projecte *Commutacions*).
(Foto: CULTURAL RIZOMA)

>> Jornada de treball oberta a professionals entorn del projecte «Cadascú a la seva i l'arxiu contra tots», de Jordi Mitjà. (Foto: CULTURAL RIZOMA)

A la pregunta de com s'ha de treballar amb i per als artistes, no hi ha una resposta inequívoca. Segurament, tampoc no hi ha una manera de fer única. Les maneres de fer estan afectades per múltiples factors que travessen l'economia, però també, i al mateix temps, contingències més humanes.

A la pregunta de com s'ha de treballar amb i per als artistes, no hi ha una resposta inequívoca. Segurament, tampoc no hi ha una manera de fer única. Les maneres de fer estan afectades per múltiples factors que travessen l'economia, però també, i al mateix temps, contingències més humanes.

Per això parlem des d'una pràctica situada, des d'una manera de fer que es defineix a partir d'unes possibilitats i unes mancances concretes i que, al mateix temps, es fa a mesura que va tenint lloc. Una manera de fer que, basant-nos en l'assaig-error i aferrant-nos a una certa intuïció, ha acabat per definir formes a través de les quals desplegar una pràctica comissarial, de treball amb i per als artistes.

Caminar juntes

No d'una forma literal, tot i que, de vegades, sí. L'any 2019, a Cultural Rizoma, vam iniciar un projecte que, ara, amb la distància, entenem que va suposar un punt d'inflexió en les maneres de fer que havíem desplegat fins aleshores. El projecte, que es va titular *Commutacions*, convocava tres artistes (Anna Dot, Roc Parés i Job Ramos) a definir i posar en joc una metodologia de treball que permetés posar-nos en relació i «estar juntes», sense forçar necessàriament la concreció resultatista d'una producció conjunta. Al mateix temps, el projecte

prioritzava treballar des del desig i des del que ens importa, dilatant el temps de recerca i producció perquè s'avinqués amb les nostres necessitats.

En la publicació editada amb motiu d'aquest projecte, recollíem el següent: «Aquest "exercici" es va concretar en una sèrie de trobades durant les quals afloraven aquelles idees, referents o qüestions que ens importen, que compartim i que tenim en comú. Així, els processos de treball s'inicien a partir de la posada en comú d'una sèrie de referents, d'aquelles coses que ens interessen, amb la voluntat que els coneixements d'unes siguin susceptibles de "ser contaminats" per la confluència amb els de les altres. Es tracta, doncs, de convertir en una forma de fer quelcom que ja es dona de manera natural i habitual, proposant-nos forçar la màquina, a fi que aquests intercanvis es produïssin amb més freqüència i amb una certa regularitat —i, al mateix temps, a estar disposades i obertes al fet que aquestes referències ens acabessin afectant d'alguna manera».

D'aquestes trobades de durada i intensitat variables en van anar sorgint fils que en alguns casos s'han acabat materialitzant en produccions específiques, mentre que d'altres s'han diluït o no s'han concretat, tot i que seria possible seguir-ne el rastre i veure de quin forma afecten altres idees, encara

que sigui d'una manera subterrània o menys evident.

Fer possible un espai-temps

I ara som aquí. L'experiència de *Commutacions* va fer que, a partir d'aleshores, la premissa a partir de la qual es treballés amb els artistes fos precisament aquesta: fer possible un espai-temps durant el qual poguessin passar coses. Així, intentant escapar dels imperatius de les subvencions i les lògiques productivistes, la feina rau a fer el possible per expandir el marc temporal dins el qual s'inscriuen i es desenvolupen les pràctiques dels artistes. L'objectiu final és garantir unes temporalitats òptimes, més humanes i més ajustades a la idiosincràsia i als requisits de cada projecte.

En aquest sentit, el treball, les formes de relació i els temps, acaben sent uns o uns altres en funció del context (entès com el conjunt de circumstàncies que envolten i expliquen una situació específica). Generar un context com més idoni millor per desplegar un treball artístic, depèn, a parer nostre, de fer possible un espai-temps.

En alguns casos, aquest espai-temps té un marc delimitat: el treball amb els artistes comença, es dilata i conclou. En la majoria, però, es desborda i s'expandeix. La relació iniciada en el context d'una pràctica concreta (dediquem-nos, durant aquest espai-temps,

a treballar juntes entorn alguna cosa) continua, però, d'una manera subjacent, imperceptible als ulls dels públics. Com les aigües subterrànies que troben en els aqüífers aquell espai-temps geològic amb prou porositat i permeabilitat per acumular-se i circular, passa el mateix amb aquesta manera de treballar: com una reserva, com una latència en moviment que espera el moment idoni per ser activada, per poder emergir a la superfície.

Jordi Mitjà va arribar al nostre espai a mitjan mes d'octubre de 2022 amb seixanta-un volums de la revista *Paris Match*. Al llarg de tres mesos, que finalment es van convertir en sis, va establir una part del seu taller al nostre espai, i es va dedicar a una feina ingent i inabastable: revisar el contingut de tots aquests volums —que comprenien de l'any 1949 al 1965—, fotografiar-ne algunes parts i reorganitzar i categoritzar aquestes imatges per tal de fer emergir relacions i narratives noves entorn d'aquests materials. Aquest procés de treball va trobar, en el seu transcurs, formes d'obrir-se al públic i de generar espais de socialització en un moment en el qual la proposta no tenia, encara, una formalització clara i definida.

Una vegada acabat aquest estadi, el projecte va desaparèixer als ulls del públic del nostre espai i aquest va donar pas a Daniel Moreno Roldán, però va continuar el seu curs des d'aquest nivell freàtic, invisible, treballant amb l'horitzó d'una publicació que veurà la llum a mitjan any 2024.

El treball amb aquests marcs temporals expandits (i inestables) deixa també un espai a l'intent, a la provatura i a l'assaig d'experiències que no tindrien lloc amb unes altres lògiques.

Compartir una dèria (o deixar-se arrossegar de la pedra a l'os i de l'os a la pedra)

El 19 de desembre de 2022, li van extreure un queixal del seny a Clara Gassull i, aquell mateix dia, jo li vaig escriure i li vaig enviar un correu electrònic. Aleshores encara no ens coneixíem, però en la connexió entre el primer esdeveniment i el contingut del meu correu ella ja intuïa i anticipava algunes de les coses que han anat passant al llarg d'aquest darrer any.

El treball amb la Clara va començar amb una premissa, unes coordenades i un horitzó molt concrets: el d'una ex-

>> Obertura a professionals del procés d'investigació de Clara Gassull Quer en la jornada de treball organitzada dins el programa de suport a la recerca i a la creació de Cultural Rizoma, compartida amb les artistes María Alcaide, Irena Visa i el Col·lectiu Estampa.

(Foto: CULTURAL RIZOMA)

posició a l'Espai Montgrí del Museu de la Mediterrània. Entremig, les restes arqueològiques dipositades al fons del Museu; les caminades fins als caus del massís del Montgrí, d'on s'havien extret aquestes restes; els dibuixos de les entrades d'aquests caus, que, sospitosament, revelaven una imatge idèntica a les formes d'algunes de les pedres calcàries trobades en aquell mateix indret; els dibuixos d'aquestes pedres calcàries amb forats que, sospitosament, revelaven una imatge idèntica als dibuixos dels molls dels ossos que la Clara havia fet prenent com a referència les restes arqueològiques dipositades al fons del Museu... La sospita (i el desig) que, d'alguna manera, pedres i ossos poguessin ser, en el fons, una mateixa cosa, va desbordar el marc temporal d'aquest projecte i, el que havia de ser un treball contextual en un marc molt concret va

esdevenir una investigació de fons que ha anat trobant formes i maneres de socialitzar-se al llarg del temps.

En un moment determinat d'aquest caminar juntes, vaig compartir amb la Clara un fragment extret del llibre *Aliment*, de Martí Sales: «Primer sempre la dèria: és des d'on estires els fils, és per on et descabdelles. Una dèria és una palanca, un trampolí, i si no se t'endú no és una dèria. L'has d'alimentar, t'hi has de deixar emportar».

Deixar-se emportar per una dèria (que en un principi pot ser aliena, però que, amb el temps i la relació, esdevé compartida) també defineix una manera de relacionar-se amb els artistes i el seu treball; implica una combinació d'intuïció i de confiança incondicional en un procés que no tenim clar on ens portarà, però que respon al desig de transitar-lo plegades.

>> Jornada de treball oberta al públic en el marc del projecte «Pedra i plàstic», de Marta R. Chust i Roc Domingo Puig. (Foto: CULTURAL RIZOMA)